

Van nul tot nu in één examen

Voor de tweede keer sinds 2015 zijn de vernieuwde **centrale examens geschiedenis havo/vwo** afgenomen. Docenten en leerlingen reageren positief, maar wennen is het wel. 'Je moet echt anders lesgeven.'

Leerlingen moeten voortaan tijdvakken kunnen toelichten

Goed thuis zijn in een onderwerp als de dekolonisatie van Indonesië, maar niet weten of de Romeinen nou voor of na de middeleeuwen kwamen. Dat was in een notendop de achilleshiel van de havo/vwo-geschiedenis-examens oude stijl, waar elk jaar twee wisselende thema's centraal stonden. Al in 2001 kwam de commissie De Rooy met een eerste aanzet tot vernieuwd geschiedenisonderwijs,

gebaseerd op tien tijdvakken die de hele geschiedenis omvatten: van de prehistorie tot en met het einde van de Koude Oorlog. Dat de

molens in onderwijsland soms traag malen, blijkt wel uit de veertien jaar die het duurde, voordat het centraal eindexamen vernieuwd was. Maar in 2015 was het dan zo ver. Voortaan worden leerlingen geacht in ieder geval de zogeheten kenmerkende aspecten van alle tijdvakken te kunnen toelichten. Verder worden op het examen enkele verdiepende historische contexten getoetst, zoals de zeventiende-eeuwse Republiek en Duitsland.

Lees verder!

SLO heeft de afgelopen drie jaar onderzoeksrapporten over het vernieuwde geschiedenisonderwijs uitgebracht, waaronder meest recent:

- Monitoring van de invoering van een nieuw centraal examen geschiedenis havo/vwo.
- Hoe denken docenten havo/vwo over het geschiedenis-examen 2015?
- Hoe denken examenleerlingen havo/vwo over het vak geschiedenis?

De onderzoeksrapporten kun je vinden op mensmaatschappij.slo.nl ('vernieuwing geschiedenis').

Een ruime meerderheid van docenten en leerlingen is tevreden over hoe de omschakeling is verlopen, zegt Albert van der Kaap van SLO, nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling. Van der Kaap, die zelf 25 jaar voor de klas heeft gestaan, doet sinds 2013 onderzoek naar de ervaringen met de nieuwe opzet. Zo'n 80% van de docenten die hij bevroeg, vindt dat ze hun leerlingen goed op de vernieuwde examens kunnen voorbereiden. Opmerkelijk, want die vernieuwde examens toetsen zo'n brede tijdspanne dat ze een hele andere voorbereiding vereisen. Een docent die in 4vwo met de Romeinen begint, moet ervoor zorgen dat die kennis niet is weggezakt tegen de tijd dat het centraal schriftelijk op het programma staat.

Uitdaging

Hoe doe je dat? Dat is een uitdaging waar ook Roy Grutters mee te maken heeft. Grutters is docent geschiedenis op het Valuascollege in Venlo, één van de scholen waar Van der Kaap onderzoek deed. Net als veel van zijn collega's maakt Grutters veel meer dan vroeger gebruik van cumulatieve toetsen. 'Ongeveer een derde van elke toets gaat nu over oude stof. Maar dat is niet genoeg, je moet ook echt anders gaan lesgeven.' Grutters begint elke les met een al eerder behandeld kenmerkend aspect en geeft regelmatig herhalingsopdrachten. Elke bovenbouwklas krijgt, aan het begin van het schooljaar een oud eindexamen onder ogen, zodat duidelijk is waar ze naartoe moeten werken. 'Met de geschiedenissectie hebben we

ons heel serieus op de vernieuwde examens voorbereid. We zijn ook naar scholingsdagen geweest. Dat heeft zijn vruchten afgeworpen.' Een klacht die Van der Kaap vaak te horen krijgt, is dat het havo-programma te zwaar is. 'Op de havo doen ze drie historische contexten, het vwo heeft er vier. Maar verder is de lesstof op veel punten vergelijkbaar. Enigszins gechargeerd kun je zeggen dat vwo-leerlingen drie jaar de tijd krijgen voor een programma dat havo-leerlingen in twee jaar moeten doen.' Het ligt dan ook voor de hand dat het havo-programma nog eens tegen het licht wordt gehouden.

Eindelijk weer overzicht

Van der Kaap onderzocht ook wat havo/vwo-leerlingen van de nieuwe examens vinden. Bijna 80% van de bevroegde leerlingen geeft aan dat ze goed wisten wat ze op het centraal examen konden verwachten. Ze vinden het ook zinvol dat ze van alle tijdvakken oriëntatiekennis paraat moeten hebben. 'We hebben nu het overzicht,' hoort Van der Kaap vaak terug. Die positieve geluiden vallen op het eerste gezicht moeilijk te rijmen met de maar liefst 17.000 havis-ten (op een totaal van 36.000) die in mei bij het LAKS een klacht indienden over het eindexamen geschiedenis. Een reusachtig aantal, maar Van der Kaap raakt daar niet van in de war. 'Via internet is een klacht tegenwoordig zo ingediend.' Dat neemt niet weg dat hij zich bij het bezwaar van de klagers - te veel nadruk op de kenmerkende aspecten - wel wat kan voorstellen. 'Die aspecten zijn vaak erg globaal geformuleerd. Neem "het begin van staatsvorming en centralisatie", een van de kenmerkende aspecten van het tijdvak late middeleeuwen. Hoe gedetailleerd moet je kennis van zo'n groot onderwerp zijn?

Dat is soms lastig in te schatten.' Nu de examenstof zo'n lange periode omvat, is het niet goed mogelijk om al te zeer de diepte in te gaan. Maar, zo hoort Van der Kaap ook van kritische docenten, het is

niet de bedoeling dat leerlingen simpelweg rijtjes met kenmerken uit hun hoofd gaan leren. 'Het is voor iedereen nog zoeken naar de goede balans.' Over geschiedenis als vak zijn de meeste leerlingen enthousiast. 'Ze vinden het leuk en nuttig,' zegt Van der Kaap, 'al denken de meesten niet dat je er een goede baan mee krijgt.' Ook vindt een ruime meerderheid niet dat er te veel aandacht aan westerse geschiedenis wordt besteed. Daar denkt Grutters anders over. 'Er mag best wat meer aandacht voor bijvoorbeeld China komen. Onze leerlingen zwermen straks uit over de hele wereld, ze hebben er alleen maar profijt van als ze breed georiënteerd zijn.' Scholen kunnen bij de schoolexamens niettemin eigen keuzes maken. De leerlingen van Grutters kozen bijvoorbeeld voor een extra blok over de zwarte bevolking van de Verenigde Staten. 'De volgende keer wordt dat misschien wel Aziatische geschiedenis.' Veertien jaar heeft het geduurd voordat het vernieuwingstraject van het geschiedenisonderwijs is afgerond. Kan wat er nu ligt een tijdje mee? Van der Kaap denkt van wel, maar veel hangt af van de discussies rond Onderwijs2032. 'Als geschiedenis straks een andere plaats in het curriculum krijgt, kan dat gevolgen hebben voor de examinering.' Hoe dan ook denkt hij dat de trend van meer maatwerk zal doorzetten. 'Scholen hebben in de nieuwe opzet ruimte om eigen accenten te leggen. Ik verwacht dat ze daar in de toekomst meer gebruik van gaan maken.' ■

Sleutel tot succes? Steeds teruggrijpen naar eerdere lesstof

500
v. Chr.

0

500

1000

1500

2000

2016

